ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ

ଡକ୍ଟର ଦାମୋଦର ମହାପାତ୍ର

ଓଡ଼ିଶା ଭାରତର ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜ୍ୟ । ଏହାର ଐତିହାସିକ ଭୂଗୋଳ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାପଡେ ଉତ୍ତରରେ ବଙ୍ଗ, ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମରେ ବିହାର, ପଶ୍ଚିମରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଓ ଦକ୍ଷିଣରେ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ସୀମା ଭିତରେ ଏହାର ଅବସ୍ଥିତି ଥିଲା । ଭୌଗୋଳିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହା ସମୁଦ୍ର ଓ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଂଚଳ, ଏହିପରି ଦୁଇଟି ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ । ସେହିପରି ବୁଢାବଳଙ୍ଗ, ବୈତରଣୀ, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ମହାନଦୀ ଓ ଋଷିକୂଲ୍ୟା ଭଳି ନଦୀ ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଅଂଚଳକୁ ଶସ୍ୟ ଶ୍ୟାମଳା କରିବାରେ ସହାୟ ହୁଏ । ପୁଣି ମୟୂରଭଞ୍ଜ, କେନ୍ଦୁଝର, ସୁନ୍ଦରଗଡ, ସମ୍ବଲପୁର, କଳାହାଣ୍ଡି ଓ କୋରାପୁଟ ଭଳି ବଣ ପାହାଡ ଅଂଚଳ ବିଭିନ୍ନ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କୁ ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଆସିଛି । ଏହି ଅଂଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଅଧିବାସୀମାନେ ପ୍ରାକ୍–ଆର୍ଯ୍ୟ ଯୁଗର ବାର୍ତ୍ତା ବହନ କରୁଥିଲେ । ଏ'ତ ଗଲା ପ୍ରାଗ୍ ଐତିହାସିକ ଯୁଗକଥା । ମାତ୍ର ସମୟକ୍ରମେ, ଅଶୋକଙ୍କ କଳିଙ୍ଗ ବିଜୟ, ଚତୁର୍ଥ ଶତାବ୍ଦୀରେ ମଗଧରାଜ ମହାପଦ୍ମ ନନ୍ଦଙ୍କ କଳିଙ୍ଗ ଅଧିକାର, ନନ୍ଦ ବଂଶର ପତନ ପରେ ମୌର୍ଯ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଇତ୍ୟାଦି ଓଡ଼ିଶାର ଆୟତନକୁ ସଂକୁଚିତ କରି ଦେଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଚେଦୀ ବଂଶର ରାଜା ମହାମେଘ ବାହନ ଖାରବେଳଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ ସମୟରେ କଳିଙ୍ଗ ପୁନଶ୍ଚ ନିଜକୁ ମହାନ୍ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଥିଲା । ଏହାପରେ ସମୟକ୍ରମେ ଓଡ଼ିଶା ଭାଗଭାଗ ହୋଇ ଓଡ୍ର, କଙ୍ଗୋଦ, କଳିଙ୍ଗ, କୋଶଳ ଇତ୍ୟାଦି ଭାଗରେ ପରିଚିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଏହାପରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜବଂଶ ଓଡିଶାରେ ରାଜତ୍ୱ କଲାପରେ ଖ୍ରୀ ୧୫୯୨ର ଓଡିଶା ମୋଗଲମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶାସିତ ହେଲା । ଏହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶା କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଲା । ଏହାପରେ ମରାଠା ଶାସନ ଚାଲିଲା । ହେଲେ ୧୮୦୩ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ୧୪ଦିନ ଉପକୂଳ ଓଡ଼ିଶା ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକୃତ ହେଲା । ଇଂରେଜ ଶାସନ ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ବିଦ୍ରୋହର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଖୋରଧାର ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହ, ଘୁମୁସର ବିଦ୍ରୋହ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଧାନ । ୧୮୬୬ରେ ନ'ଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଓଡ଼ିଶାର ମାନଦଣ୍ଡ ଦୋହଲାଇ ଦେଇଥିଲା । ଅନାହାରରେ କେତେ ଲୋକ ମଲେ ତା'ର ହିସାବ ନଥିଲା । ଏଥିରେ ଇଂରେଜ ସରକାର ନିଜର ଭୁଲ ବୁଝିପାରି ଓଡ଼ିଶାରେ ରାସ୍ତାଘାଟ, ପରିବହନ ଓ ଜଳସେଚନ ଇତ୍ୟାଦିର ଉନ୍ନତି ଦିଗରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଲେ । ୧୮୨୩ ବେଳକୁ ମିଶନାରୀ ସ୍କୁଲ ସଂଖ୍ୟା ୧୫କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ଲର୍ଡ ହାଡିଞ୍ଜ ଭାଇସ ରାୟ ଥିବାବେଳେ ୮ଟି ଭର୍ଣ୍ଣାକୁଲାର ସ୍କୁଲ ସ୍ଥାପନ କଲେ । ଗରିବ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍କୁଲ ଫି ଛାଡ କରାଗଲା । ମାଗଣାରେ ପୁସ୍ତକ ମଧ୍ୟ ଦିଆଗଲା । ୧୮୫୪ରେ ଉଡସ୍ ଡେସ୍‌ପାଚଙ୍କ ସୁପାରିଶ ଅନୁସାରେ ଏକ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଖୋଲାଗଲା । ୧୮୭୪ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶାର ୮୩୨ଟି ପାଠଶାଳା ସରକାରଙ୍କ ପରିଚାଳନା ଅଧୀନକୁ ଆସିଥିଲା । ୧୮୬୬ ମସିହା ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାର ୩ଟି ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲ ଥିଲା । ୧୮୬୭ରେ ସରକାର ପ୍ରଥମେ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲରେ କଲଜିଏଟ୍ ଖୋଲିବାକୁ ରାଜି ହୋଇ ୧୮୬୮ ଜାନୁଆରୀ ୨୦ ତାରିଖରୁ ଏହାର ଶୁଭାରମ୍ଭ କଲେ । ତତ୍‌କାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟରେ ଉନ୍ନତି ସାଧନ ପାଇଁ କଟକ ଆର୍ଗୋସ, କଟକ ଷ୍ଟାର, କୋହିନୂର, ପ୍ରଜାବନ୍ଧୁ, ଓଡ଼ିଆ ନବ ସମ୍ବାଦ, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି କେତେକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଚେଷ୍ଟା ଚଳାଇ ଥିଲେ । ସେହିପରି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ ଏକାଠି କରିବା ପାଇଁ କେତେକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯଥା– କଟକ ୟଙ୍ଗ ମେନ୍‌ସ ଏସୋସିଏସନ, ଉତ୍କଳ ଭାଷା ଉଦ୍ଦୀପନୀ ସଭା, ଓଡ଼ିଶା ପିପୁଲସ ଏସୋସିଏସନ ଇତ୍ୟାଦି ଉଦ୍ୟମ ଜାହିର ରଖିଲେ । ଏହାପରେ କଟକରେ ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜ ସ୍ଥାପିତ

ହେଲା । ୧୮୭୦ ବେଳକୁ ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ମହାରଣା, ଗଣପତି ଦାସ, ମଣି ମହାପାତ୍ର, ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ, ମଧୁସୂଦନ ଦାସ, ଅଭିରାମ ଭଞ୍ଜ, ନନ୍ଦ କିଶୋର ଦାସ, ରାଧାନାଥ ରାୟ, ଗୌରୀଶଙ୍କର ରାୟ, ରାମଶଙ୍କର ରାୟ, ପ୍ୟାରୀମୋହନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ ଭଳି ଲୋକମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ନବଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି କଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟତାର ବିକାଶ ମାର୍ଗରେ ଏହା ଥିଲା ପ୍ରଥମ ମାଇଲ ଖୁଣ୍ଟ । ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଏ ଦିଗରେ ସର୍ବାଗ୍ରେ ଥିଲେ । ସେ ୧୮୪୮ରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସେ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ନେତା ଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍, ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ଓ ଲ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ । ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଜୀବନ ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟ ଜୀବନ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିଲା । ସେ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ଥିଲେ । ସେ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନ ଚେତା ସଚେତନ ନାଗରିକ ଥିଲେ । ୧୯୦୩ରେ ନିଜର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସାକାର କରିବା ପାଇଁ ସେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ଗଠନ କରିଥିଲେ । ୧୯୩୪ ମସିହାରେ ସେ ପ୍ରାଣ ତ୍ୟାଗ କଲେ ସତ ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଏକତ୍ରୀକରଣକୁ ସେ ସାକାର କରିଯାଇ ଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ୧୯୩୬ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ୍ ୧ ତାରିଖରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହେଲା । ସେତେବେଳକୁ ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ଶୀର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ । ୧୯୩୯ ମସିହାରେ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ୧୯୪୭ ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ରେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ୧୯୪୭ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ଗଡଜାତର ରାଜାମାନେ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତରେ ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେଲେ । ମାତ୍ର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମିଶିଲା ବେଳକୁ ୧୯୪୯ ଜାନୁଆରୀ ପହିଲା ହୋଇଗଲା । ମାତ୍ର ଦୁଃଖର କଥା ୧୯୪୮ ମେ ୧୮ ତାରିଖରେ ଷଢେଇକଳା ଓ ଖରସୁଆଁ ଦୁଇ ଓଡ଼ିଆ ଗଡଜାତ ରାଜ୍ୟ ବିହାରକୁ ଚାଲିଗଲା । ସେ ଯାହାହେଉ ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହେଲା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମାନ୍ୟତା ପାଇଲା ।

ତେବେ ଏ’ ତ ଗଲା ଇତିହାସ ବା ଅତୀତ । ଭବିଷ୍ୟତ ଏବେଠୁ କହିହେବ ନାହିଁ । ତେବେ ବର୍ତ୍ତମାନ କଥା ଚିନ୍ତା କରିବା କଥା । ଆମେ ସେହିମାନଙ୍କ ବଂଶଧର ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଓଡିଶା ଭୂଖଣ୍ଡକୁ ସଜାଡି ସୁଜୁଡି ଆମ ହାତରେ ଦେଇଗଲେ । ସତରେ ସେମାନେ ଯଦି ସେତେବେଳେ ଏକ ମନ ଏକ ପ୍ରାଣ ହୋଇ, ଘର ଦ୍ୱାର ଭୁଲି ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରିନଥା’ନ୍ତେ, ଭାରତ ମାନଚିତ୍ରରେ ଆମ ସ୍ଥାନ ହଜି ଯାଇଥା’ନ୍ତା । ଏହି ଶସ୍ୟ ଶ୍ୟାମଳା, ପାହାଡ–ପର୍ବତ, ଜଙ୍ଗଲ–ନଦୀ ଭରା ଓଡ଼ିଶା ନିଜର ପରିଚୟ ହରାଇ ବସିଥାଆନ୍ତା । ସତରେ, କେତେ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିନଥିବେ ସେମାନେ ? ମାତ୍ର ଆମେ କଣ କରୁଛେ ? ସେମାନଙ୍କର ଜନ୍ମବାର ଭୁଲି ଯାଉଛେ । ସରକାର ଉପରେ ଦୋଷ ଲଦୁଛେ । ଆମର କ’ଣ କିଛି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନାହିଁ ? ସରକାର କ’ଣ ମନା କରୁଛନ୍ତି ଏହି ଯୋଗଜନ୍ମାମାନଙ୍କ ଫଟୋଚିତ୍ର ଘରେ ବା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରଖିବାକୁ, ତା’ଙ୍କ ଜନ୍ମ ତିଥିକୁ ମନେ ପକାଇବାକୁ, ତା’ଙ୍କ ଫଟୋରେ ଫୁଲହାର ଦେବାକୁ ? ନା, ଏଥିପାଇଁ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡିବ । ଆମେ ଦେଶବିଦେଶର ଖ୍ୟାତି ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ ମନେରଖି ପାରୁଛେ, ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କୁ ମନେ ରଖିବାକୁ ଆମକୁ ବା ବାଧା ଦେଉଛି କିଏ ? କାହିଁକି ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ଏମାନଙ୍କୁ ମନେ ନପକାଇ ଲୋକେ ବୋଲିବେ କ’ଣ ନ୍ୟାୟରେ ଆମକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭାବ ଦେଖାଇବାକୁ ପଡୁଛି । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ କେବଳ ଇତିହାସ ବହିରେ କାହିଁକି ସ୍ଥାନ ପାଇବ ? ଅନ୍ୟ ବହିରେ, ଅନ୍ୟ ଢଙ୍ଗରେ, ଅନ୍ୟ ରୁଚିରେ କାହିଁକି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ସ୍ଥାନ ପାଇବ ନାହିଁ ? ଧନ୍ୟ ପ୍ରଫେସର ଡ. ଜଗନ୍ନାଥ ମହାନ୍ତି, ଆର ପାରିକୁ ସିନା ଚାଲିଗଲେ ମାତ୍ର ତୁମ ପରି ଛୋଟ ପିଲାଟିଏ ରଚନା କରି ସେ ଅମର ହୋଇ ରହିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଢଙ୍ଗରେ ଏମାନଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇବାରେ ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଯଦି କୌଣସି ଜାଗାରେ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିଟିଏ ମଇଳା ହୋଇ ଯାଉଛି ଏବଂ ଟେଲିଭିଜନ ପରଦାରେ ଏହା ଦେଖାଯାଏ, ତେବେ ଅଧିକାଂଶ ଏହାକୁ ଦେଖି ହସିହସି ବେଦମ୍ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ଯେପରି ଏହା ଆଉ କାହାର ଦାୟିତ୍ୱ, ସେ କରିନାହିଁ । ସେତକ ନିଜେ କରିଦେଲେ କ’ଣ ସତରେ ମାନସମ୍ମାନ ହାନି ହୋଇଯିବ ? ଘରର ଆବର୍ଜନା ଗେଟ୍ ବାହାରେ ପକାଇଦେବା ଯାହା, ଏହା ତାହା ଅଟେ । ଆମ ଘର ସଫାରହୁ, ସର୍ବସାଧାରଣ ହଇରାଣ ହୁଅନ୍ତୁ । ଆମ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିର ଯଦି ଆମେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ ପାରୁଛେ, ତେବେ ଏ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡିକ ପ୍ରତି ଆମର ଏ ଭାବ ଆସୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ସେମାନେ କ’ଣ ଆମ ନିଜର ନୁହଁନ୍ତି ? କାହାକୁ ବା ଦୋଷଦେବା ? ଏବେ ତ ପିଲା ନିଜର ଜେଜବାପାଙ୍କ ନାଁ ମନେ ରଖିପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି, ମାତ୍ର କେଉଁ ମସିହାରେ କେଉଁ ଆୟୋଗ ବସିଥିଲା, ତା’ର ଅଧକ୍ଷ କିଏ ଥିଲେ, କେବେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ, ତାଙ୍କର କେତେ ଭାଇଭଉଣୀ ଥିଲେ, ସେ କଥା କଣ୍ଠସ୍ଥ କରୁଛନ୍ତି । କାରଣ ସେଗୁଡିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଆସିବ ଓ ଭଲ ନମ୍ବର ମିଳିବ । ସେହିପରି ଆଜିକାଲି ପରୀକ୍ଷାରେ ପିଲା ହିନ୍ଦୀ, ଇଂରାଜୀ ଓ ସଂସ୍କୃତରେ ଭଲ ନମ୍ବର ରଖୁଥିବା ବେଳେ

ନିଜ ମାତୃଭାଷାରେ କମ୍ ନମ୍ବର ରଖୁଛନ୍ତି । ଏହାର ଏକ ମାତ୍ର କାରଣ, ସେମାନେ ଜାଣୁଛନ୍ତି ଯେ ଏ ଭାଷା କେବଳ ନିଜ ପ୍ରଦେଶରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଓ ଲେଖାପଢା ପାଇଁ କାମ ଦେବ । ତେଣୁ ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଏପରିକି ପିଲାଟି ଛୋଟ ବେଳୁ ଇଂରାଜୀ ମିଡିୟମକୁ ଯାଉଛି । ତାକୁ ବା ଓଡିଆ ପଢିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ କାହିଁ ? କିନ୍ତୁ ମନେରଖିବା ଉଚିତ୍ ହେବ ଯେ, ଭାଷା ଶିକ୍ଷାରେ କେତେକ ଦକ୍ଷତା ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ଅଛି । ମାତୃଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ କଲେ ଅନ୍ୟ ଭାଷା ସହଜ ଓ ବୋଧଗମ୍ୟ ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର କୋଠାରୀ ଶିକ୍ଷା ଆୟୋଗ ଓ ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷାନୀତି ୧୯୮୬ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସଂସ୍କରଣ ୧୯୯୨ରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମାତୃଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଶିକ୍ଷା କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ମଧ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାରେ ଏହା ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ । ସେହିପରି ଗୋପବନ୍ଧୁ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏହା ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇଥିଲେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ମାତୃଭାଷା ପ୍ରତି ମମତା ମାତୃଭୂମି ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ମମତା ଜନ୍ମାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଯଦି ବିଭିନ୍ନ ଶିକ୍ଷା ଆୟୋଗ ଓ ଶିକ୍ଷାନୀତି ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ଶିକ୍ଷାର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ତେବେ ଏ ଭାଷା ପ୍ରତି ଆମର ଏତେ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କାହିଁକି ? ଏ ଭାଷାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଇଂରାଜୀ ପଢିଲେ ଚଳନ୍ତା । ଇଂରାଜୀ ପଢି ଅଧିକ ବା କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି ? କଥାବାର୍ତ୍ତା ବେଳେ ତ 'ଏକ୍‌ଜାମ୍ ଅଛି', 'ଜବ୍ ପାଇଛି' ଏହିଭଳି କହି ନା ଓଡ଼ିଆ ନା ଇଂରାଜୀ ବାକ୍ୟ ପୂରା କରୁଛନ୍ତି । ଭାଷାରୁ ଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ନିଜ ମାତୃଭାଷା ବ୍ୟତିରେକ କେହି କେବେ ଅନ୍ୟ ଭାଷାରେ ମନ ମୁତାବକ ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ କଥା ହେଲା ଯେଉଁମାନେ ଖଣ୍ଡ ବିଖଣ୍ଡିତ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକାଠି କରି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କଲେ ଓ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କଲେ ଆମେ ତାଙ୍କ ଅବଦାନକୁ ଭୁଲି ଯାଉଛେ । ଯଦି କୌଣସି କୋଣରେ ସାମାନ୍ୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ନପାରୁଛି, ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ବିଦ୍ରୋହର ସୂତ୍ରପାତ ହେଉଛି । ଏଇଥିପାଇଁ କ'ଣ ସେମାନେ ଭାଗଭାଗ ହୋଇଥିବା ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକାଠି କରିଥିଲେ ? ଏହି ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟରେ ସମସ୍ତେ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ କ'ଣ ନିଜ ଜିଲ୍ଲାରେ ଉନ୍ନତି କରିପାରିବା ନାହିଁ ଯେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କଥା ହଠାତ୍ ତୁଣ୍ଡରୁ ବାହାରୁଛି ? ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ନିଜକୁ ଗର୍ବ କରିବା କଥା କାରଣ ଆମେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଜାଗାରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛେ । ଏ ରାଜ୍ୟ, ନଦୀ, ନାଳ, ପାହାଡ, ପର୍ବ, ଜଙ୍ଗଲ ଭରା । ଏଠି ସ୍ୱାଭିମାନୀ, ପ୍ରବାଦପୁରୁଷ, ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜନ୍ମ । ଏତେ ସବୁ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ବେଳେବେଳେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ ଆମେ ହିଁ କହୁ ଓଡ଼ିଆ ମେଣ୍ଢାପରି । ନିଜକୁ ମେଣ୍ଢା କହି ଆମେ କେଉଁ ଆତ୍ମ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରୁଛେ? ବଡ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା, ଦିଲ୍ଲୀରେ ଦେଖାହେଲେ ଆମରି ଭାଇଟି ଆଗରେ ଆମେ ଓଡ଼ିଆରେ କଥା ନକହି ହିନ୍ଦୀ ବା ଇଂରାଜୀରେ କହୁ । ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଖଡଗପୁର ଡେଇଁଗଲେ ଆମ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବଙ୍ଗଳା ବା ହିନ୍ଦୀରେ କଥା ଆରମ୍ଭ କରୁ । ଭଗବାନ୍ ଆମକୁ ସଦ୍‌ବୁଦ୍ଧି ଦିଅନ୍ତୁ । ଆମ ରାଜ୍ୟ, ଆମ ଭାଷା ଓ ଆମ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଆମେ ଗର୍ବ କରୁ ।

ଦି ହରମିଟେଜ୍
ରାଜବାଟୀ ନଗର, ଆଠଗଡ, କଟକ

❖ ❖ ❖